

Exakta VX 1000

In wezen zijn alle huidige kleinbeeld spiegelreflexcamera's afgeleid van de aller-eerste „Kine Exakta” die als geestesprodukt van de Nederlander Johan Steenbergen en zijn Duitse medewerkers in 1933 zijn schuchtere entree maakte.

De „Kine Exakta” werd op slag beroemd. De tegenwoordige Exakta's en Exa's steunen nog altijd op die reputatie. In de afgelopen 35 jaren zijn er ruim twee miljoen van deze toestellen verkocht. Hierdoor is o.m. het verschijnsel te verklaren dat een moderne Exakta op veel essentiële punten weinig verschilt met de allereerste modellen: de fabriek produceert niet alleen voor een nieuw koperspubliek, maar voor een deel ook voor de oudere garde die al Exakta-camera's bezit. De Exakta is voor velen het synoniem geworden van de oerdegelijke camera, de camera voor het leven. Men zweert er bij, en een Exakta die te veel afwijkt van het oorspronkelijke model zal slechts moeizaam geaccepteerd worden. Het verschil in uiterlijk tussen een Kine Exakta en de Exakta VX 1000 is dan ook niet zeer opvallend.

Sommigen willen hem daarom wel eens het verwijt maken dat hij zichzelf heeft overleefd. Wij zouden liever willen zeggen: dit was een dermate geslaagd cameramodel, zodanig uitgekend, dat het was voorbestemd om gedurende vele jaren een unieke plaats op de cameramarkt in te nemen. Die unieke plaats is er nog, maar minder opvallend dan vroeger: de Exakta VX 1000 staat een beetje eenzaam en verloren tussen de honderdtallen andere camera's die er in de loop van de tijd zijn bijgekomen. Nieuwe toestellen, al zijn het soms eensdagsvliegen, schitteren nu eenmaal meer

dan een trouwe oudgediende, al steekt deze zich af en toe in een nieuw jasje. Toegegeven, een topper in moderniteit is deze camera zeker niet. Men zal vergeefs zoeken naar allerlei moderne kleine snuffjes. Snuffjes evenwel die eigenlijk niet bijdragen in de kwaliteit van de foto's die men met de camera maken moet. In wezen doen ze er niet toe. Ze vergroten meestal het bedieningsgemak, dat is alles. Met een beetje minder gemakzucht kan het in dit geval ook, want als universeel werkpaard is de Exakta menige moderne broeder ver vooruit: door de enorme hoeveelheid toebehoren, het grote aantal sluitertijden, de keuze uit zeker 60 verschillende objectieven, is deze camera niet te overtreffen. En dat voor een prijs die alleszins te betalen is. Natuurlijk blijft er nog wat te wensen over, hetgeen we duidelijk zullen maken in de volgende regels.

Signalement

Eenogige spiegelreflex kleinbeeldcamera met verwisselbare objectieven; verwisselbaar zoekersysteem (lichtkap- of prismazoekeer); verwisselbare instelglazen (b.v. gewoon matvergrootglas of fresnel met microprismaraster); snel terugkerende spiegel; spleetsluiser met tijden van 12 tot 1/1000 sec. + B en T; zelfontspanner voor tijden van 1/1000 tot 6 sec; X, F en FP flietscontact; filmtransportcontrole; na opname rood signaal in de zoeker ter indicatie dat film getransporteerd en de sluiser gespannen dienen te worden; afsnijmesje. Eveneens bijgeleverd voor deze test: Examat prismazoekeer met ingebouwde CdS DDL-lichtmeter. Tevens enige objectieven. Prijs, body en lichtkapzoekeer, gewoon matvergrootglas, en objectief Meyer Domiplan: 1:2.8/50 mm: f 445,—.

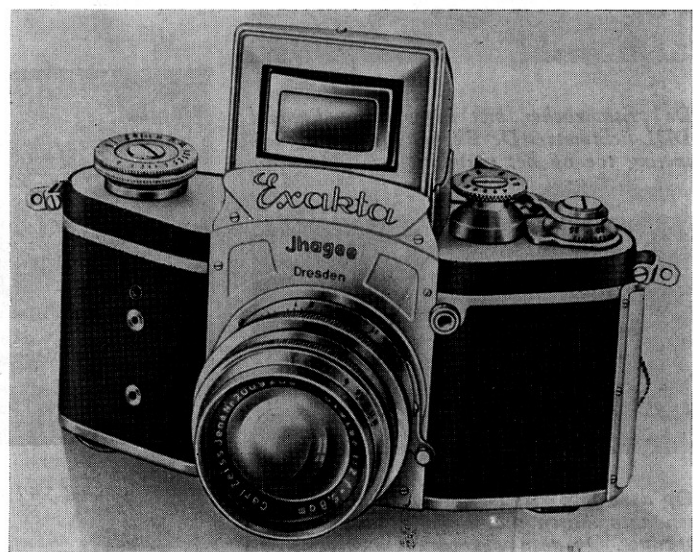
Met prismazoekeer waarin Examat lichtmeter, fresnel met microprismaraster, en objectief Pancolar 1:2/50 mm: f 780,—.

Constructiebijzonderheden

De hoofdvorm van de camera is een trapezium, destijds waarschijnlijk en nog steeds gehandhaafd omdat hij een goede handligging zou bieden.

De sluitertijden zijn verdeeld over twee gescheiden knoppen, welke allebei tijdens de afloop draaien. De grote knop rechts bedient de tijden van 1/8 tot 12 seconden. De kleine knop links neemt de snelle tijden (1/1000 tot 1/30 sec) en B & T voor zijn rekening. De 1/15 sec ontbreekt dus geheel: in de praktijk is dit geen bezwaar. Op de grote knop vindt men ook in de rode cijfers de tijden van 1/4 tot 6 seconden. Dit zijn de lange tijden met voorloop (zelfontspanner) van 12 seconden. Wil men een korte tijd gebruiken met zelfontspanner dan stelt men de grote knop in op een willekeurig rood cijfer. Wil men de lange tijden gebruiken met of zonder zelfontspanner, dan dient men de kleine knop te plaatsen op B of T. Dit lijkt ingewikkeld, maar in de praktijk valt het erg mee.

Met de hand stelt men het automatisch diafragma in tijdens de opname. De constructie daartoe is zeer simpel: de diafragma ontspanner ligt in het verlengde van de rompontspanner. Bij de opname drukt men dan eerst het diafragma op zijn voorafgekozen stand, een fractie van een seconde later gaat de rompontspanner over. In de praktijk is het tijdsverloop tussen deze twee in één handeling volbrachte beweging zeer gering. Dit hangt echter voornamelijk af van de diafragmaontspanner: deze hoort soepel te werken. Het enige bezwaar tegen deze constructie zou het feit kunnen zijn

Links de Exakta VX 1000, en rechts de Kine Exakta uit 1933. De overeenkomst tussen beide modellen is opvallend

dat de fotograaf even zijn zoekerbeeld verdonkerd ziet, iets wat niet gebeurt bij een toestel waarbij het diafragma uit het camerahuis zelf geregeld wordt. Daar staat tegenover dat de laatste constructie duurder is dan de eerste.

Dat alle belangrijke bedieningsorganen links op de camera zijn aangebracht, schijnt voor enkelen een bezwaar te zijn. Dit is overdreven. Het is slechts een kwestie van wennen.

Wat minder gelukkig zijn we met de aandrukplaat. Deze is wel erg summier uitgevoerd, terwijl de aandrukveertjes beslist wel krachtiger kunnen zijn. Dit kan allemaal beter ter verhoging van de zekerheid dat de film nauwkeurig in het scherptevlak ligt.

Voor het overige lijkt de camera ons zeer solide. Het degelijke karakter van weleer is door de jaren heen gehandhaafd.

Waardering: goed - zeer goed.

Optiek

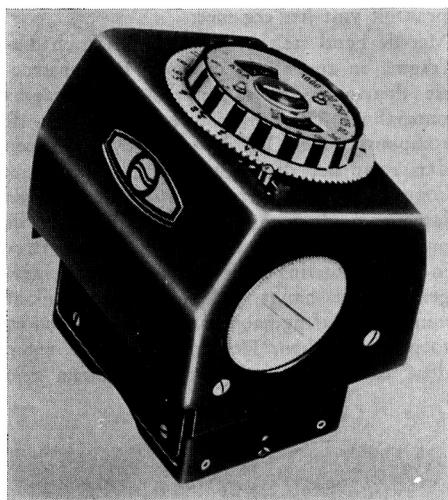
Van de objectieven die wij ter testing aangeboden kregen kunnen wij in het algemeen

zeggen dat ze tot de goede middenklasse behoren. Uitgesproken topklasse zit er niet direct bij. Maar (alweer) dit kan men niet verwachten van deze nogal laaggeprijsde lenzen. Onze indruk is dat een zeer goede middenscherpte soms te belangrijk wordt geacht; de afbeeldingsscherpte aan de uiterste randen en in de hoeken konden hier en daar wat beter zijn. Ook aan de contrastoverdracht zou wel wat gedokterd kunnen worden. Een opvallend voorbeeld is de Pancolar 1:2/50 mm. De middenscherpte van dit objectief is tussen $f/4$ en $f/8$ beslist van topklasse. De randen en hoeken daarentegen vertonen enige afval, terwijl de contrastoverdracht bij volle opening minder goed te noemen is. Voor het verdere bereik is de contrastweergave aanzienlijk beter. De grootste scherpte over het gehele beeldveld wordt bereikt bij $f/11$. De middenscherpte is dan nog zeer goed te noemen, terwijl de rand- en hoekscherpte dus beter zijn dan bij de overige diafragmawaarden. Als drielenzigt objectief met automatisch diafragma dat slechts $f 85,-$ kost, slaat de Domiplan 1:2,8/50 mm zeker geen

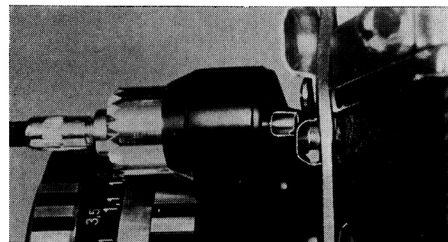
slecht figuur. De beeldscherpte is zeer acceptabel vanaf $f/5,6$. De diafragma's 4 en 2,8 kan men bij voorkeur beter niet gebruiken: de scherpte is daar bepaald minder goed, ook voor dia-enthousiasten (over het algemeen genomen is dit objectief echter beter voor diawerk. De zwartwitwerker die sterke vergrotingen wenst moet meer eisen stellen). De grootste scherpte over het gehele veld wordt bereikt bij $f/11$.

Van de twee Flektogon-groothoekobjectieven viel de 1:4-25 mm op door de zeer behoorlijke scherpte en vertekeningsvrijheid over het gehele beeldveld. De contrastweergave echter is niet ideaal. De 1:2,8-35 mm is een aangename verrassing wat betreft de middenscherpte. Deze is opvallend groot te noemen. Dat de rand- en hoekscherpte niet zulke hoge cijfers halen is normaal voor een groothoek-objectief.

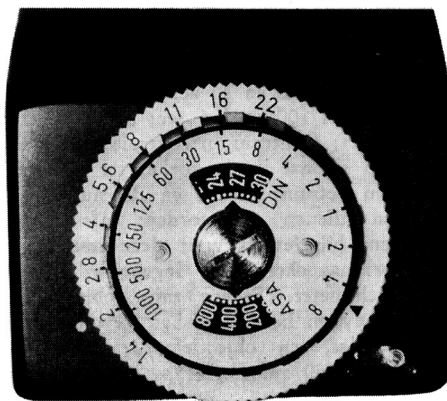
Eveneens hebben we enkele kortere teleoptieken getest, t.w. de Jena S $F/4-135$ mm, de Meyer Orestor 1:2,8-35 mm en de Meyer Orestegor 1:4/200 mm. Stuk voor stuk zijn dit goedkope objectieven, hoewel de Jena S duurder uitvalt verge-

De prismazoeke met ingebouwde Examat DDL-lichtmeter. De Examat past integraalmeting toe op het matglas

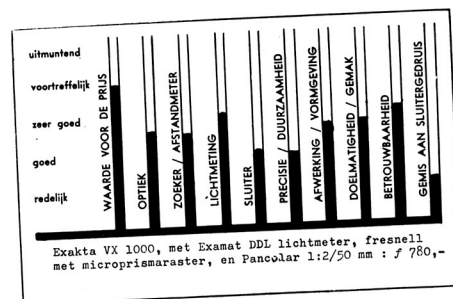
Op deze foto ziet men de overbrenging tussen automatisch diafragma en de rompspanner. Op deze wijze drukt men eerst het diafragma dicht, even daarna gaat de sluitert over

De rekenschijf van de Examat

De handliggng van de Exakta is zeer goed

leken bij de anderen, omdat deze is uitgerust met een automatisch diafragma.

De prestaties van deze objectieven zijn zeer aanvaardbaar te noemen. Ze bieden een goede scherpte en een zeer redelijke contrastoverdracht zowel in centrum als in de hoeken.

Mechanisch gezien zijn deze optieken uit Oost-Duitsland goed uitgevoerd. Bij aanschaf echter zal men bemerken dat de scherptestellingen van zulke nieuwe, ongebruikte objectieven vaak wat stroef draaien in het begin. Na verloop van tijd gaat dit wat soepeler.

Prijzen: Pancolar 1:2/50 mm, automatisch diafragma, 6 elementen, $f 230,-$. Domiplan 1:2/50 mm, automatisch diafragma, 3 elementen, $f 85,-$. Flektogon 1:4/25 mm, automatisch diafragma, 7 elementen, $f 365,-$. Flektogon 1:2,8/35 mm, automatisch diafragma, 6 elementen, $f 335,-$. Jena S 1:4/135 mm, automatisch diafragma, 4 elementen $f 275,-$. Meyer Orestor 1:2,8/135 mm, diafragma-kiesstop, 5 elementen, $f 120,-$. Meyer Orestegor 1:4/200 mm, diafragma-kiesstop, 5 elementen $f 145$.

Totaalwaardering; goed - zeer goed.

Sluiter

Hier is sprake van een traditionele spleet-sluiter van rubberdoek, welke over de lengte van het beeld afloopt. De nauwkeurigheid ligt redelijk binnen de toleranties. De synchronisatie voor elektronenflits is bij 1/60 sec, voor normale lampjes flits 1/30 sec, en langer, terwijl er eveneens een contact is aangebracht voor de zogenaamde langbrandende flitslampen (FP lampen), dat het mogelijk maakt te flitsen tot op 1/1000 sec (enkele typen FP lampen zijn: Philips PF 6B en PF 45 E). De sluiterafloop is wat lawaaiër (zie „Praktijk”).
Waardering: goed.

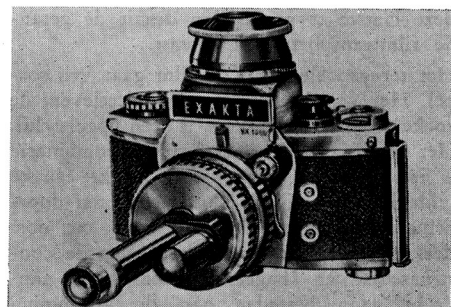
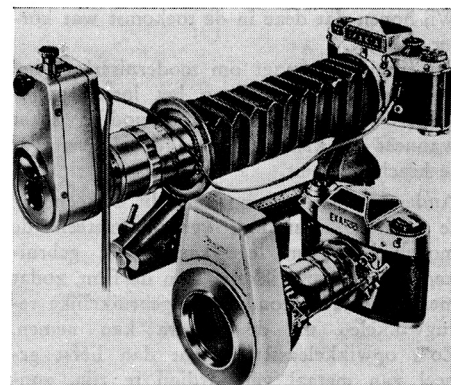
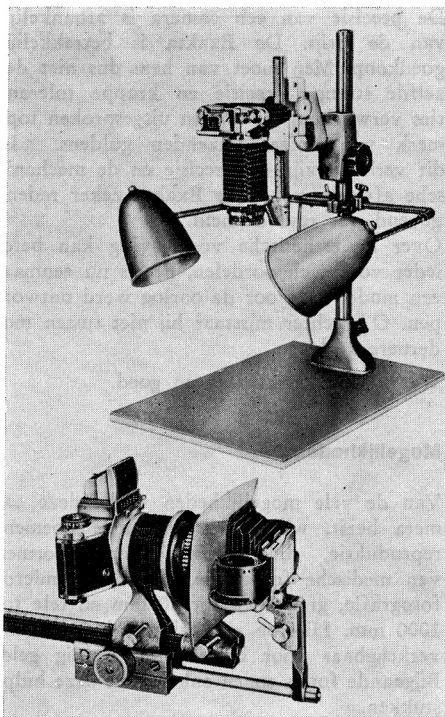
Lichtmeting

De Examat prismazoeker past integraal-meting toe op het gehele matglas door middel van één CdS-cel, welke boven de inkijsopening is aangebracht. De meter is niet rechtstreeks aan de sluiters of aan het diafragma gekoppeld. Toch zijn er twee van de drie meetmethoden welke een zekere optische koppeling toelaten:

1. Van de belichtingstijd naar het diafragma
2. Van het diafragma naar de belichtingstijd.

In beide gevallen schakelt men de diafragma-automaat van het objectief uit, dus bij draaien aan de ring sluit het diafragma zich normaal. In geval 1 draait men de gewenste sluitertijd tegenover de witte indicatiepunt en stelt dezelfde tijd in op het toestel. Nu zo lang draaien aan de diafragma-ring, tot de wijzer in de zoeker in dekking komt met een indicatiepunt. Vervolgens: ontspannen. In geval 2: gewenst diafragma instellen op toestel, en op de meter draaien tegenover de witte punt. Vervolgens aan de sluitertijdenschijf op de meter draaien tot de wijzer in de zoeker in dekking komt met het indicatiepunt. Sluitertijd aflezen en overbrengen op het toestel. Vervolgens: ontspannen.

Deze twee methoden hebben een zekere onnauwkeurigheid als nadeel: het diafragma is gesloten en daardoor is vals licht dat door inkijs-opening naar binnen treedt van enige invloed. De CdS-cel, die immers boven de inkijs-opening is aangebracht, blijkt vrij gevoelig te zijn voor vals licht. Daarom is een rubber oogschelp aan te bevelen. Bovendien werkt bij methode 1 de meter erg traag. De CdS-cel reageert niet abrupt op zich snel wijzigende lichtomstandigheden. De naald verplaatst zich langzaam. Dan is meetmethode 3 het nauwkeurigst: de diafragma-ring van de meter zo instellen dat de waarde van de grootste lensopening tegenover de witte punt is gedraaid. Met volle lensopening meten door te draaien aan de sluitertijdenschijf op de meter. Daarna de resultaten aflezen en overbrengen. Alle drie methoden zijn een beetje tijdrovend. Dit kan niet anders door het ontbreken van de rechtstreekse koppeling. Niettemin is het een goede oplossing.
Waardering: 1. goed. 2. goed. 3. zeer goed.

Een groot aantal toebehoren en hulpstukken maakt de Exakta tot een zeer universele camera

Zoeker

De zoeker is groot en helder bij gebruik van het prismaopzetstuk. De lichtkapzoeker geeft een klein beeld, dat vergroot wordt door een ingebouwde loop. Twee soorten instelglazen zijn getest, een fresnel glas met microprismaraster in het centrum, en een gewoon matvergrootglas. De fresnel vervangt het vorige glas met instelwig. Het grote nadeel van deze instelwig was: a. zijn minder grote nauwkeurigheid, en b. het feit dat er altijd duidelijke verticale lijnen in het zoekerbeeld aanwezig moesten zijn. Het nieuwe instelglas met microprismaraster betekent een aanzienlijke verbetering, hoewel het nog niet ideaal is. Het beeld mist namelijk grote brillance. Het licht wordt kennelijk enigszins verstrooid; er is sprake van een zeer zwakke overstraling. Voor normaal gebruik is dit niet hinderlijk. Nauwkeurige scherpstelling op kleine minder contrastrijke details is echter wat moeilijk. Het raster van microprisma's had naar ons oordeel iets grover uitgevoerd kunnen zijn: bij onscherpe afbeelding wordt het beeld niet duidelijk genoeg verbrokkeld. Daarentegen hadden de fresnelringen wat fijner kunnen zijn. Voor fijne details die over het gehele beeldveld nauwkeurig bekeken moeten worden is het gewone matvergrootglas wel te verkiezen boven het eerste. De fresnel is bovendien zeer gevoelig voor beschadigingen: bij het verwisselen dient men daar rekening mee te houden. Andere instel-

glazen dan deze twee zijn eveneens verkrijgbaar.

Waardering: Goed — zeer goed.

Praktijk

In de praktijk letten we gewoonlijk op de technische vormgeving van de camera (d.i. handligging, Bedieningscomfort, gemis aan sluitergedruis, mechanische afwerking en precisie) en eventueel esthetische vormgeving.

De handligging is zonder meer zeer goed. Voor hen die „rechtshandige” camera's gewend zijn, betekent de linkshandige Exaktaromp wel even een overgang, maar deze wordt gewoonlijk snel genomen.

Het feit dat de sluiters parallel aan de optische as bediend wordt, dus loodrecht op de camerarug heeft als voordeel dat de bewegingsonscherpte door sluiterdruk in verticale richting miniem wordt: de camera wordt aan de achterzijde krachtig gesteund door hoofd en handen. Het drukpunt van de rompontspanner is zeer soepel. Hetzelfde geldt in mindere mate voor het automatisch diafragma, dit verschilt echter van objectief tot objectief.

Het Bedieningscomfort is zeer acceptabel, de sluitertijden en de scherpte zijn snel ingesteld. De transportboom loopt in het begin behoorlijk soepel, op het laatste gedeelte van de slag moet men even iets meer kracht zetten. Deze slag is ca 225 graden.

Wij hopen dat deze in de toekomst wat korter zal zijn.

De filmnleg vraagt om modernisering; het inzetten van de film op het losse opwikkelertje heeft enige tijd nodig, zeker wanneer de klemveer rond deze kern wat te krachtig klemt.

Anderzijds is het moeilijk dit systeem af te schaffen. Daardoor vervalt meteen de mogelijkheid een lege cassette te gebruiken voor het opwickelen van de film, zodat men deze later zonder het gebruikelijke terugwikkelen uit de camera kan nemen. Zo'n opwickelcassette dient dan liefst geheel van metaal vervaardigd te zijn, zonder een te ver uitstekende filmmond. Is deze laatste te groot, dan draait de getande filmtransportas er in vast.

Het terugspoelen van de film gaat vrij soepel. Het verwisselen van de objectieven, de zoekers en instelglazen is een peuleschil. Het geluid van de spiegel-sluiters combinatie is iets te groot. De spiegel maakt een te luide klap, terwijl de sluiters zelf een doordringende metalen tik geeft. Naar ons oordeel kan dit beter: wij hopen dat de constructeurs van Ihagee nog eens extra aandacht gaan besteden aan de afremming van zowel spiegel als sluiters. Te meer daar een wel zachte, maar merkbare schok wordt veroorzaakt door de spiegel. Weliswaar wordt dit schokje stevig gesmoord in het robuuste camerahuis, zodat men er in de praktijk nagenoeg geen last van heeft. Het is dan een te verwaarlozen factor, ideaal echter is het niet.

Minitest Exa 500

Signalement

Kleinbeeldreflexcamera met vaste prisma-zoeker; instelglas met fresnelringen en microprismaraster; snel terugkerende spiegel; verwisselbare objectieven (beschikbaar van 20 tot 1000 mm); spleetluiser met tijden B, T, en 1/2 tot 1/500 sec; rood signaal in zoeker na opname; fabrikant Ihagee Dresden, in Oost-Duitsland; Importeur Fa. Dr. K. Heynderickx te Den Haag; Prijs, met Domiplan 1:2,8/ 50mm met automatisch springdiafragma f 310,—.

Testresultaat

De kwaliteiten van verschillende objectieven welke geplaatst kunnen worden op deze camera staan beschreven in de test van de Exakta VX 1000. Van de Exa 500 kunnen we zeggen dat het robuuste, wat dikke ronde uiterlijk in aanzienlijke mate bijdraagt aan de solide indruk die de camera wekt. Diezelfde dikte echter is er oorzaak van dat men wel eerst wat moet oefenen eer men de juiste handligging heeft gevonden. De sluiterafloop is soepel, terwijl de spiegel zeer snel en praktisch schokvrij opklapt en

De precisie van een camera is afhankelijk van de prijs. De Exakta is betrekkelijk goedkoop. Men moet van hem dus niet dezelfde strenge precisie en krappe toleranties verwachten als bij een uitgesproken topmerk van enige duizenden guldens. In dit verband zijn de precisie en de mechanische afwerking van de Exakta zeker redengevend tot tevredenheid.

Over de esthetische vormgeving kan beter ieder voor zich oordelen, het is nu eenmaal een model dat voor de oorlog werd ontworpen. O.i. echter misstaat hij niet tussen modernere reflexen.

Waardering: goed — zeer goed.

Mogelijkheden

Van de vele mogelijkheden welke deze camera bezit, willen wij er enkele noemen: reproductie, diacopiëren, diverse vormen van medische fotografie, macro- en microfotografie, groothoek tot 20 mm en tele tot 1000 mm. Hiertoe zijn tal van hulpstukken verkrijgbaar voor betrekkelijk weinig geld. Bijgaande foto's tonen enkele van deze hulpstukken.

Dubbelopnamen zijn ook zonder veel moeite mogelijk. Het is dan alleen zaak de kleine sluitertijdknop in de met de pijl aangegeven richting te draaien. Op de Exakta's en Exa's zijn ook de voortreffelijke Topcon-objectieven te gebruiken, evenwel zonder automatisch diafragma.

Waardering: voortreffelijk.

terugkeert. Het zoekerbeeld is behoorlijk helder, het mist echter grote brillance. Het licht wordt kennelijk enigszins verstrooid in het instelglas dat van kunststof is gemaakt, daardoor is er sprake van een lichte overstraling. Voor normaal gebruik is dit niet hinderlijk, wil men echter nauwkeurig scherpstellen op zeer kleine details, dan zal men ondervinden dat de minder grote brillance dit enigszins bemoeilijkt. Toch is dit instelglas een behoorlijke verbetering t.o.v. het vorige met de instelwig, mede door het microprismaraster, dat naar ons oordeel echter iets grover had kunnen zijn. Bijzonder prettig is het rode signaal in de zoeker dat verschijnt zodra er een opname is gemaakt, aldus aangevend dat de sluiters opnieuw gespannen en de film getransporteerd dient te worden. Dit filmtransport loopt tamelijk zwaar, daar staat de zeer korte hefbooms slag tegenover. De aandrukplaat en de veertjes die het aandrukken bewerkstelligen hadden wel wat steviger uitgevoerd kunnen worden. Het uitgebreide assortiment aan objectieven en toebehoren (eveneens passend op de Exakta) maakt deze camera tot een zeer veelzijdig instrument voor een lage prijs.

Conclusie

Stelt men geen extreem hoge eisen aan afwerking en precisie, en wil men toch een goede en universele (= universeel in zijn toepassingen) camera hebben, dan is de Exakta VX 1000 zeer aan te bevelen, mede door zijn relatief lage prijs. Dit vergoedt ruimschoots het gemis aan moderne snufjes als: een op nul springende beeldteller, een snelle filmnleg, een niet roterende sluitertijdknop waarop alle belangrijke korte tijden tot en met 1 seconde, een rechte bediening, een bediening van het automatische diafragma dat vanuit de camera plaats heeft, en meer van zulke kleinigheden. Met opzet zeggen wij: kleinigheden want in wezen doen ze er weinig toe. Het zou natuurlijk wel prettig zijn, indien de Ihageefabrieken hun aandacht gingen besteden aan het uitwerken van zulke verfijningen. Voor het moment is het belangrijk dat essentiële dingen als een moderner instelglas met microprisma's, snel-terugwikkelslingertje, wél in deze camera zijn verwerkt. Het is bovendien een camera die jaren mee kan, terwijl zijn importeur de Fa. Heynderickx in Den Haag, een prima service biedt. Daar repareert men nog steeds Exakta's die al tientallen jaren oud zijn, inclusief niet al te oude 6x6 en 6x4½ Exakta's.

Verder geloven wij dat de camera het vooral goed zal doen in de handen van de rustige, beschouwende werker, terwijl ook zij die een behoorlijke snelheid willen redelijk aan hun trekken komen.

Slotwaardering: zeer goed.

R. S.

